

LANDEN VAN EUROPA

Hongarije

1 Vlag

2 Ligging op Europese kaart

Hongarije (officieel de Hongaarse Republiek) is een land in Centraal-Europa, van noord naar zuid doorsneden door de Donau en begrensd door Oostenrijk, Slowakije, Oekraïne, Roemenië, Servië, Kroatië en Slovenië.

3 Oppervlakte

De oppervlakte van Hongarije is 93.000 vierkante kilometer (= iets meer dan 2x Nederland).

4 Bevolking

Het aantal inwoners van Hongarije bedraagt zo'n 10 miljoen. De bevolkingsdichtheid is 106 inwoners per vierkante kilometer. De grootste minderheidsgroep vormen de Roma/zigeuners (schattingen variëren van 400.000 tot 600.000).

5 Hoofdstad en enkele belangrijke steden

De Hongaarse hoofdstad Boedapest is met 1,7 miljoen inwoners (2,5 miljoen in de agglomeratie) veruit de grootste stad. De Hongaarse steden met meer dan 100.000 inwoners zijn: Debrecen: 205.100, Miskolc: 181.100, Szeged: 162.500, Pécs: 158.700, Győr: 128.400, Nyíregyháza: 116.200, Kecskemét: 106.500, Székesfehérvár: 103.300.

6 Geschiedenis: globale perioden, belangrijkste personen

Het huidige Hongarije was in de Romeinse tijd een deel van de provincie Pannonia. Aan het einde van de 9de eeuw vestigden zich daar de Magyaren, een volk uit de Oeral. Hun koning voerde het christendom in. In de tweede helft van de 15de eeuw was Hongarije onder de renaissancevorst Mátyás een van de machtigste landen van Oost-Europa. Mátyás breidde zijn rijk uit van Silezië (Zuid-Polen) tot aan de Zwarte Zee en hield het Turkse gevaar (voorlopig) op afstand. Na de Turken kwam het land in 1690 onder de Oostenrijkse Habsburgers. Van tijd tot tijd kwamen de Hongaren daartegen in opstand, maar de overheersing zou ruim anderhalve eeuw duren.

In 1867 kreeg Hongarije een eigen regering en werd het land een gelijkwaardig deel van de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie. De dubbelmonarchie viel na de Eerste Wereldoorlog uiteen en Hongarije werd korte tijd een communistische volksrepubliek. Bij het Verdrag van Trianon (1920) werden grote delen van Hongarije toegewezen aan omliggende landen. Hongarije werd opnieuw een koninkrijk, maar zonder koning.

Hongarije verzette zich tegen het gebiedsverlies na de Eerste Wereldoorlog en zocht aansluiting bij Duitsland. In 1939 mocht het land van de Duitsers Slowakije annexeren. Tijdens de Tweede Wereldoorlog stond Hongarije dan ook aan de kant van Hitler-Duitsland. In 1945 werd het bevrijd door het Rode Leger van de Sovjet-Unie en dat luidde ruim 40 jaar communisme in. Lang niet alle Hongaren legden zich neer bij de nieuwe situatie. Dit leidde tot een periode van zuiveringen en schijnprocessen, waarbij vooral de rooms-katholieke kerk het moest ontgelden. De Russen besloten ook dat Hongarije moest industrialiseren, hoewel het land vrijwel geen grondstoffen had. Het was daarvoor aangewezen op andere landen (met name de Sovjet-Unie). Tegelijkertijd ontstond er een schrijnend tekort aan levensmiddelen. Dat alles bij elkaar leidde tot een massale volksopstand in oktober 1956. De Russen

lieten het er niet bij zitten. Op 3 november 1956 arresteerden ze een Hongaarse delegatie die met de Russen wilde onderhandelen over de definitieve terugtrekking van de Sovjet-troepen. Russische tanks vielen Boedapest binnen en na vier dagen verbeten strijd werd de Hongaarse hoofdstad ingenomen. De Hongaarse droom leek in de kiem gesmoord.

De nieuwe regering liep in de eerste jaren keurig aan de leiband van Moskou. In 1988 werden de scheuren in het Oostblok het eerst duidelijk in Hongarije. De perscensuur werd gedeeltelijk opgeheven, demonstraties en stakingen werden toegestaan en politieke bewegingen mochten hun zegje doen. Een jaar later werd het IJzeren Gordijn opgeheven en veranderde de Volksrepubliek Hongarije in Republiek Hongarije. De eerste vrije verkiezingen sinds 45 jaar, in 1990, werden gewonnen door een coalitie van centrumrechtse partijen. Die streefde naar liberalisering van de economie, maar dat leidde in eerste instantie voor veel Hongaren tot verslechtering van de leefomstandigheden. Uit onvrede stemden ze vier jaar later voor de sociaal-democraten (voormalige communisten), die een absolute meerderheid behaalden. In 1991 had Hongarije al het Warschau Pact verlaten, om in 1999 toe te treden tot de voormalige vijand, de NAVO. Op 1 mei 2004 werd het land bovendien toegelaten tot de Europese Unie.

7 Staatsvorm

De Hongaarse Republiek is een parlementaire democratie. De president is het staatshoofd, de premier leidt de regering, de hoogste macht berust bij het parlement.

Het parlement beoordeelt de door de regering voorgestelde wetgeving en kan ook zelf het initiatief nemen om wetten op te stellen. Het huis bestaat uit een enkelvoudige kamer met 386 zetels en wordt iedere vier jaar in zijn geheel herkozen. De parlementsverkiezingen vinden plaats volgens een gemengd systeem. De kiezer brengt één stem uit op een districtsvertegenwoordiger en één op een partijlijst. Het districtenstelsel levert 176 volksvertegenwoordigers, de overige 210 zetels worden middels een complex systeem van evenredige vertegenwoordiging door de partijen gevuld. Voor de partijen geldt een kiesdrempel van 5%. Er zijn in de regel twee verkiezingsronden nodig, die twee weken na elkaar worden gehouden.

Het is gebruikelijk dat de partijen de parlementsverkiezingen ingaan met een kandidaat-premier. Na de verkiezingen kiest het parlement de kandidaat van de winnende coalitie tot premier. De macht van de premier is in Hongarije vrij groot, hij draagt kandidaat-ministers voor aan het parlement en heeft de bevoegdheid onwelgevallige kabinetsleden te ontslaan. De president van de republiek wordt iedere vijf jaar door het parlement gekozen. Het presidentschap is vooral een ceremoniële functie. Formeel is de president opperbevelhebber van de Hongaarse strijdkrachten.

Hongarije heeft een Constitutioneel Hof met de bevoegdheid de grondwettelijke aspecten van de wetgeving te beoordelen. Dit hof staat volledig los van de reguliere rechterlijke macht waarvan het Hooggerechtshof het hoogste orgaan is. De leden van de rechterlijke macht worden benoemd door het parlement c.q. de regering, maar opereren vervolgens volledig onafhankelijk.

Hongarije kent verschillende door het parlement benoemde ombudsmannen die bindende adviezen kunnen geven, bijvoorbeeld in kwesties die de rechten van nationale minderheden aangaan.

Hongarije is sinds 2004 lid van de Europese Unie.

Het volkslied is: Isten, áldd meg a magyart (God, zegen de Hongaren).

Nationale feestdag: 20 augustus (Sint Stefanus).

8 Regio's en departementen

Hongarije is opgedeeld in 19 comitaten (megyék) en de hoofdstad Boedapest. Daaronder vallen de gemeenten, die gegroepeerd zijn in 168 zogenaamde kistérségi (kleine deelgebieden). Daarnaast zijn er 23 steden met comitaatsrechten, die echter wel onderdeel zijn van een comitaat.

Daarnaast bestaan er sinds 1999 zeven regio's, die voor statistische doeleinden zijn ingesteld, maar geen bestuurslaag zijn, ook al wordt wel verwacht dat in de toekomst deze regio's de comitaten zullen vervangen.

9 Infrastructuur

Hongarije heeft een dicht wegennet, dat echter niet opgewassen is tegen de huidige verkeersdruk. Prioriteit heeft de uitbouw van het autosnelwegennet, waarvan het grootste deel alleen met een geldig autowegvignet gebruikt mag worden. Alle autosnelwegen komen samen in Boedapest. Ook het spoorwegennet van ca. 7.500 km heeft de vorm van een ster, met Boedapest als centrum. Het openbaar vervoer tussen de dorpen wordt verzorgd met een dicht net aan autobuslijnen. De luchthaven van Boedapest is Ferihegy. Het is de thuishaven van de Hongaarse luchtvaartmaatschappij Mlev. Andere internationale vliegvelden bevinden zich in Debrecen en bij Hvz (Balatonmeer).

10 Klimaat

Hongarije heeft een gematigd landklimaat. In de hoogste delen van het Transdanubisch Middelgebergte en het Noordelijk Middelgebergte heerst een subalpien klimaat. De Grote Laagvlakte heeft een echt landklimaat. Hongarije heeft koude, natte winters en warme zomers. De gemiddelde januaritemperatuur is in het westen en zuidwesten ca. 0°C. De gemiddelde julitemperatuur ligt tussen 18°C in het noordwesten en 22°C in het zuidoosten. Hongarije heeft vrij veel zonne-uren, gemiddeld 2000 uur per jaar. De jaarlijkse gemiddelde neerslag (500 mm) is vrij laag als gevolg van de regenschaduw van de Alpen, maar varieert onder invloed van de Atlantische Oceaan. In de winter is het land soms bedekt met een dik sneeuwtapijt.

11 Rivieren en meren

De beroemdste rivier is natuurlijk de Donau, de op en na langste rivier van Europa die Hongarije van noord naar zuid doormidden snijdt. Een andere grote rivier is de Tisza, met 579 km de langste rivier van Hongarije.

Het grootste meer van het land – en na het Zwitserse Bodenmeer het grootste meer van Europa – is het Balatonmeer, dat zich over bijna 600 km² uitstrekt. Omdat het zo ondiep is – op vele plaatsen gemiddeld 1,5 meter – ligt de watertemperatuur hoger dan elders.

12 Gebergten

Naar landschap kan Hongarije ruwweg in vier delen opgedeeld worden.

Verreweg het omvangrijkst is de Grote Hongaarse Laagvlakte, ten oosten van de Donau. Deze vlakte beslaat het midden en zuidoosten van het land, waar zich ooit de Hongaarse poesta uitstreckte. In oosten wordt de vlakte net over de grens in Oekraïne en Noord-Roemenië begrensd door de oostelijke Karpaten. In het zuiden zet de laagvlakte zich voort in Roemenië en Servië om daar uiteindelijk te eindigen tegen de zuidelijke Karpaten. Midden door de vlakte stroomt de Tisza (584 km), in grootte de tweede rivier van Hongarije.

Het tweede landschapstype is dat van de bergen in het noorden (Felfld), langs de grens met Slowakije. Dit is het Noord-Hongaars middelgebergte, gevormd door uitlopers van het noordelijke deel van de Karpaten. Het Hongaarse gebergte wordt weer in verschillende delen onderscheiden. De hoogste berg van het land, de Kkes (1014 m.) ligt in het Mtragebergte, meer naar het oosten begint het Bkkgebergte.

Ten westen van de Donau (Duna, 417 km in Hongarije) zet de Pannonische vlakte zich voort in het glooiende landschap van Transdanubi. Helemaal in het zuiden liggen boven Pcs de Mecsekheuvelds, in het zuidwesten vormt de Drau (Drva), de grens met Kroati. In het noorden wordt dit deel van het land begrensd door het Transdanubisch Middelgebergte, waarvan het Bakonygebergte het grootste deel vormt. Ten zuiden van de Bakony ligt het Balatonmeer, het grootste meer van Centraal-Europa (596 km²). Boven Boedapest sluiten de Transdanubische en het Noord-Hongaarse bergruggen op elkaar aan. Hier moet de Donau zich bij de Donauknie een weg door de bergen banen.

Ten noordwesten van het Transdanubisch Middelgebergte vinden we tenslotte het laatste van de vier hoofdlandschappen, de Kleine Hongaarse Laagvlakte, die zich over de Donau voortzet in Slowakije. Het

Hongaarse deel wordt doorsneden door de rivier de Rába en eindigt ten westen van Szombathely tegen de uitlopers van de Alpen.

13 Nationale en regionale parken

Hongarije telt tien nationale parken, waarvan het Nationaal Park Hortobágy het grootste is. Ten zuiden van de hoofdstad ligt het Nationaal Park Kiskunság. De andere zijn de Nationale parken Aggtelek, Boven-Balaton, Bükk, Donau-Drava, Donau-Ipoly, Fertő-Hanság, Körös-Maros en Órség. Verder zijn er nog vele beschermde natuurgebieden.

14 Industrie en economie

Na 1989 is Hongarije overgestapt van een planeconomie met marktelementen naar een sociale markteconomie. Onrendabele bedrijven zijn gesloten, de landbouwcollectieven ontbonden. De eerste paar jaar leidde dit tot een scherpe daling van de productie, maar sinds 1993 neemt het BNP weer toe. Verwacht mag worden dat de achterstand op het westen geleidelijk verder zal worden ingelopen, maar zeker niet alle Hongaren gaan erop vooruit. Geschat wordt dat ca. 15% van de bevolking in armoede leeft.

Buitenlandse investeringen zijn belangrijk voor de transformatie van de economie. De motieven voor buitenlandse ondernemingen om zich in Hongarije te vestigen verschillen. Soms gaat het om de lokale markt (Heineken), andere bedrijven komen in de eerste plaats om met goedkope arbeidskracht exportartikelen te fabriceren (Audi). Naast de relatief lage salarissen (2006: gemiddeld maandloon 638 euro) is echter ook het hoge opleidingsniveau in Hongarije voor de industrie van belang, in combinatie met een goede infrastructuur en een stabiel politiek systeem.

Terwijl de lichte industrie en de dienstverlening zich per saldo goed ontwikkelen, blijft de landbouw achter. De boeren krijgen in beperkte mate subsidie, maar onvoldoende voor de investeringen die onder andere door de EU-regelgeving verlangd worden. Vooral de veeteelt is daarvan het slachtoffer.

De geregistreerde werkloosheid is in Hongarije ca. 10%, maar dit cijfer wordt geflatteerd door de extreem lage arbeidsparticipatie. Door de reorganisaties van de jaren '90 heeft Hongarije veel (jong) gepensioneerd en arbeidsongeschikten met een kleine uitkering. Daar staat wel weer tegenover dat het land een grote en groeiende zwarte economie heeft. Het grote overheidstekort is een risicofactor. Het was de bedoeling om in 2010 over te stappen van de forint op de euro, maar het lijkt erop dat Hongarije de normen voor toetreding niet gaat halen. Een belangrijke oorzaak is de concurrentie tussen de beide politieke blokken, die de overheidskas hebben gebruikt om kiezers te winnen.

Op langere termijn is de vergrijzing de belangrijkste uitdaging voor de Hongaarse economie. Dit probleem speelt in bijna alle ontwikkelde landen, maar is door een laag geboortecijfer, een migratiesaldo van nul en lage spaarsaldi in Hongarije bijzonder groot.

Hongarije heeft één kernenergiecentrale (aan de Donau bij Paks), de belangrijkste stroomleverancier van het land. Gascentrales vormen de tweede pilaar onder de stroomvoorziening. Olie en kolen spelen een meer beperkte rol. Vrijwel alle energiebronnen moeten worden geïmporteerd.

Door zijn ligging is Hongarije rijk aan zoetwater. Het waterverbruik is er ook relatief hoog. Verreweg de grootste hoeveelheid water wordt gebruikt in de industrie. Bijna alle huishoudens zijn aangesloten aan het waterleidingnet, maar er zijn in de Hongaarse dorpen ook nog steeds veel openbare tappunten te vinden. De kwaliteit van het drinkwater voldoet nog niet in alle gevallen aan de EU-normen. Het meeste drinkwater wordt gewonnen uit grondwater en bodemvervuiling is soms een probleem. Het systeem voor afvalwaterzuivering is nog in ontwikkeling. Nog maar de helft van de huishoudens is aangesloten op het riool (90% in Boedapest, in de dorpen niet meer dan een derde). Ook van het rioolwater wordt een deel niet of maar beperkt gezuiverd.

15 Wijnbouw

Hongarije is het grootste wijnbouwgebied van Midden-Europa (opgedeeld in 20 wijnregio's) en produceert een zeer grote verscheidenheid en hoeveelheid (vier miljoen hectoliter) aan wijnen. Dit is te

danken aan de vele verschillende druivenrassen, met een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 130.000 hectare, en aan de al even talrijke grondsoorten. Ongeveer 65-75 procent van de wijnen is wit, de rest – naast een beetje rosé – is rood. Kwalitatief staan de wijnen op een hoog tot zeer hoog niveau

16 Landbouw

De landbouw behoorde van oudsher tot de belangrijkste sectoren in Hongarije. Het land heeft een gunstig klimaat en vruchtbare landbouwgronden en is zelfvoorzienend in bijna alle gewassen. Ongeveer tweederde van de Hongaarse bodem bestaat uit vruchtbare vlakten, die geschikt zijn voor het verbouwen van granen, maïs, rijst, groenten en fruit. Daarnaast worden op grote schaal suikerbieten en zonnebloemen geteeld. Zuivelproductie en veeteelt zijn eveneens van belang.

Toch is de bijdrage van de agrarische sector aan het BNP sinds 1989 aanzienlijk teruggelopen: van 13,7 procent naar 3,5 procent in 2007. In de periode 1995-2007 is het percentage van de beroepsbevolking dat werkzaam is in de landbouw, gedaald van 8 naar 4,7 procent en de exportomzet uit totale landbouwopbrengsten van 20,3 naar 6,3 procent.

17 Bosbouw

Het totale bosareaal in Hongarije is momenteel 1.712.000 ha. 60% van de Hongaarse bossen zijn eigendom van de staat. De rest is eigendom van en wordt beheerd door ongeveer 300.000 particuliere eigenaren. Mede hierdoor is centraal beheer en coördinatie van al deze bosgebieden problematisch en ingewikkeld.

18 Godsdienst

De grootste kerk is de rooms-katholieke Kerk (ruim 50%). Van de protestantse kerken (ongeveer 20%) is de Hongaarse Gereformeerde Kerk de grootste. Deze heeft vooral aanhang in het oosten van het land. Het kerkbezoek is echter niet frequent, niet veel meer dan 10% van de bevolking gaat wekelijks ter kerke.

19 Onderwijs

Analfabetische komt praktisch niet voor in Hongarije; van de volwassenen kan 99% lezen en schrijven. Sinds 1990 zijn in het onderwijs pedagogische en inhoudelijke hervormingen doorgevoerd om het leervermogen van de kinderen beter te benutten en propagandistische leerstof te vervangen. Het onderwijs is in handen van de staat en is gratis en verplicht voor kinderen tussen 6 en 16 jaar. Voor jongere kinderen zijn er crèches en kleuterscholen, die ook door de overheid geëxploiteerd worden. Het basisonderwijs is algemeen vormend en bestemd voor kinderen tot 14 jaar. Het middelbaar onderwijs, dat twee jaar verplicht is, heeft verschillende schooltypen, zoals het gymnasium dat voorbereidt op het wetenschappelijke onderwijs, en een beroepsopleiding. Beide opleidingen duren 4 jaar. Het Hongaarse onderwijs is veel meer autoritair dan wat wij in Nederland gewend zijn. De kinderen leren veel in een hoog tempo, het accent ligt vaak niet op het aanleren van strategieën en vaardigheden maar meer op de hoeveelheid stof. In Hongarije wordt nog meestal klassikaal les gegeven.

20 Cultuur

Zonder cultuur, geen Hongarije. Cultuur en tradities zijn heel belangrijk voor de Hongaren en uiten zich in allerlei vormen. In de vele musea die Hongarije rijk is veel informatie te vinden over de geschiedenis en cultuur. Daarnaast worden er regelmatig tentoonstellingen gehouden op publieke plaatsen, zoals het stadshuis, kerk of het dorpsplein. Hongarije kent ook een rijk en actief cultureel leven dat goed zichtbaar is tijdens de vele festivals die het hele jaar door worden gehouden.

De Hongaren hebben veel meegemaakt: armoede, vreemde overheersers en verwoesting. Hongaarse muziek klinkt dan ook vaak weemoedig: je verdriet eruit zingen, door samenzang je ongeluk delen. Het land heeft een aantal beroemde componisten voortgebracht. De bekendste zijn Franz Liszt (1811-1866), een virtuoze pianist en orkestleider, en Béla Bartók, die zijn werken componeerde op basis van de

Hongaarse volksmuziek. Hongarije staat bekend om zijn kleurrijke traditionele klederdrachten. In de Alföld werd kleding versierd met borduurmotieven als margrietten, korenbloemen, klaprozen, lelies, tulpen en rozen.

21 Eten en drinken

Enkele typisch Hongaarse gerechten zijn:

- Dobos-taart, biscuittaart met chocolade, karamel en hazelnoten
- Goulash, vleeschotel en soep
- Kolbász, gekruide varkenssalami
- Paprikás krumppli, gerecht dat bestaat uit aardappelen, ui, paprika, knoflook, kummel, en kolbász.

22 Taal

Het Hongaars (magyar) is de enige officiële taal van Hongarije. Het is een Finoegriscche taal, die geen enkele verwantschap heeft met de naburige talen. Naar Nederlandse maatstaven is de kennis van vreemde talen matig. Ouderen spreken soms Duits, jongeren redden zich steeds beter in het Engels.

23 Geldeenheid

De munteenheid in Hongarije is de forint.

24 Media

Magyar Radio heeft drie stations: Radio Kossuth, Radio Petöfi en Radio Bartók. Sinds 1986 bestaat het commerciële station Radio Danubius. In het begin van de jaren negentig werd een begin gemaakt met de uitbreiding van het kabelnetwerk, waardoor satellietzenders door meer huishoudens bekeken kunnen worden. De staatsomroep Magyar Televízió zendt op twee kanalen uit.

Van de meer dan dertig dagbladen worden er zes in Boedapest uitgegeven. De belangrijkste zijn de Magyar Nemzet (De Hongaarse natie), Népszabadság (De vrijheid van het volk, voorheen het orgaan van de communistische partij) en Népszava (De stem van het volk, de krant van de vakbonden).

25 Belangrijkste monumenten en topics

- Balatonmeer
- Boedapest
- Donauknie
- Eger
- Nationaal Park Hortobágy
- Neusiedlermeer
- Pécs